

Voor- en tegenspoed

Er ligt weer een jaar achter ons. **Traditioneel** staat de kerk op deze zondag of de zondag voor advent stil bij **de leden die in dat jaar zijn overleden**. Dit jaar hebben wij geen overleden Mozaiekers hier in 033. Dat zegt deels iets over onze gemiddelde leeftijd, maar tegelijkertijd wil dat niet zeggen dat er geen lijden en verdriet is geweest.

Onze delen Eddy en Ineke van den Berg verloren hun dochter Cynthia, en Wilma Hartman verloor onlangs haar man Jim. Cynthia en Jim waren geen deel, maar we hebben meegeleefd en megeleden.

Dat hebben we ook met de delen waar dit jaar heftige diagnoses binnenkwamen, of op een andere manier het lijden heel dichtbij kwam en waar ook vandaag de toekomst onzeker is en het leven zwaar.

Daarom vandaag meer over het lijden.

Niet dat er niet **ook mooie dingen gebeuren** in onze gemeente. Ja, soms vinden er onder de volgelingen van Jezus wonderen plaats! En we maken ze ook mee hier. Ik denk aan hoe Diana wonderbaarlijk genas van haar reumaklachten.

Maar ik moet constateren dat er diepgelovige mensen zijn die niet van ziekte worden genezen. En is dan hun situatie hopeloos? Hun geloof slecht? Is God dan afwezig?

Om die vraag te beantwoorden ga ik met je vandaag naar een profeet van God, de profeet Jeremia.

Jeremia

Er is een heel bijbelboek gemaakt over zijn leven. Het is het langste bijbelboek. Vol met zijn preken, maar ook met feiten over zijn leven. Hij heeft het niet zelf geschreven, maar had een secretaris met de naam Baruch die dit voor hem allemaal heeft samengebracht.

Jeremia leefde in de 6^e eeuw v. Chr. vlak voordat het volk Israël in ballingschap werd gevoerd naar Babylonië nadat Jeruzalem was gevallen en de tempel verwoest.

En waarom Jeremia? Jeremia wordt wel **de 'hulende' of 'lijdende' profeet** genoemd. Er is zelfs een werkwoord naar hem vernoemd: **Jeremiëren**. En dat maakt hem interessant voor als wij vandaag ook willen stilstaan bij lijden en verdriet in ons leven.

Op het eerste gezicht lijkt Jeremia **een geloofstijger**. Zo'n iemand waarvan je denkt: wat een geweldig leven. Kijk maar naar z'n roeping:

De HEER richtte zich tot mij: ⁵‘Voordat Ik je vormde in de moederschoot, had Ik je al uitgekozen, voordat je de moederschoot verliet, had Ik je al aan mij gewijd, je een profeet voor alle volken gemaakt.’⁶Ik riep: ‘Nee, HEER, mijn God! Ik kan het woord niet voeren, ik ben te jong.’⁷Maar de HEER antwoordde: ‘Zeg niet: “Ik ben te jong.” Richt je tot iedereen naar wie Ik je zend en zeg alles wat Ik je opdraag. ⁸Wees voor niemand bang, want Ik zal je terzijde staan en je redden – spreekt de HEER.’⁹En de HEER strekte zijn hand uit, raakte mijn mond aan en zei tegen mij: ‘Hiermee leg Ik mijn woorden in jouw mond. ¹⁰Nu, op deze dag, geef Ik je gezag over alle koninkrijken en volken, om ze uit te rukken en te verwoesten, te vernietigen en af te breken, of om ze op te bouwen en te planten.’

Jer. 1: 4-10

Wat een roeping! Ik zou er jaloers op worden.

Als mij dit zo zou overkomen, zou ik zo in vuur en vlam staan voor God. Net zoals je misschien wel vol hoop was over jouw leven met Jezus toen je hem net kende.

Maar Jeremia's krachtige **roepingstekst** bleek hij nog meer dan eens **nodig** te hebben. **Zijn leven was niet makkelijk, en niet bepaald iets om jaloers op te zijn.**

Onrustige tijd

Jeremia leefde in een politiek en maatschappelijk **onrustige tijd**.

Het volk Israël waande zich **onoverwinnelijk**, maar wel op de verkeerde grond. Het dacht dat hen niets kon overkomen omdat het Gods eigen volk was en nam het niet zo nauw met de trouw aan God. En erger nog: het was niet alleen bezig om **andere goden ook te vereren** buiten de muren van Jeruzalem, het deed **onrecht aan de wezen, de weduwen en de vreemdelingen**.

Aan Jeremia de taak om hiertegen op te treden en zijn land te waarschuwen dat God een God is die **ongerechtigheid niet tolereert**. God wil recht doen, en daarom profeteert Jeremia over de **ballingschap** waar Israël 70 jaar mee te maken zou krijgen als het niet weer de weg van gehoorzaamheid aan God kiest.

Dit vers illustreert zijn boodschap heel mooi:

*Dit zegt de HEER:
Je staat op een kruispunt, kijk goed!
Vraag na hoe de oude wegen liepen.
Welke weg leidt naar het goede?
Sla die in, en vind rust.
Maar zij zeggen: "Dat doen wij niet."*

Jeremia 6:16

Persoonlijke vervolging

En zo vinden we **Jeremia in een echt verschrikkelijke situatie**: Hij werd vervolgd, niet geloofd, en was zelf ook nog eens onderdeel van de straf die God voor ogen had. Het was ook zijn volk!

Daarnaast was Gods opdracht aan hem ook nog eens dat hij niet mocht trouwen, en bovendien dat hij niet mocht rouwen over de situatie, want deze was onontkoombaar volgens God.

Hij leed.

Zo vinden we een Godsmann die gebukt gaat onder gebrek aan erkenning, fysieke en mentale bedreiging en een leven waar niemand van ons mee zou willen ruilen.

Zijn leven leek bedolven onder ellende. Niet bepaald een prosperity geloof. Het grote geloof van Jeremia stond niet garant voor voorspoed en een gelukkig leven.

Lijden als kunstvorm: een nieuw perspectief

Van Jeremia kennen we een aantal liederen die verzameld zijn in het bijbelboek '**Klaagliederen**'.

En daar is **iets bijzonders** mee aan de hand. Als je die liederen of gedichten in het Hebreeuws leest valt het op dat ze allemaal 22 regels hebben (en H3 3x22). En wat wij niet kunnen zien in onze vertaling is dat iedere nieuwe regel begint met de volgende letter van het Hebreeuwse alfabet. Van aleph tot tav. Van A tot Z. Net als ons Wilhelmus dat ook heeft.

Het is een kunstvorm. Het is alsof Klaagliederen alle ellende van Jeremia wil omvatten, van a tot z, samengevat in steeds 22 regels.

Zou het kunnen zijn dat God wil zeggen: jouw lijden staat niet op zichzelf. Het is deel van een groter geheel. En ik kan van het lijden een kunstwerk maken.

Kunst laat je de werkelijkheid zien **vanuit een ander perspectief**. Het daagt je uit erover **na te denken**. En zo is het misschien ook wel met het lijden in het leven. Ik gun het niemand, maar in het lijden is het is wel vaak het moment waarop je God het diepst ervaart. Waarin je met hem worstelt, maar ook God ontmoet.

C.S. Lewis zei het zo:

"God fluistert tot ons in onze vreugde, spreekt in ons geweten, maar schreeuwt in ons lijden: het is Zijn megafoon om een dove wereld wakker te schudden."

Het was toen mijn zusje in coma lag dat ik de meest diepe gesprekken met mijn ouders had. En na de darmkanker van mijn schoonvader zag ik een andere man, die opnieuw met God was begonnen in zijn leven.

Een nieuw begin, een nieuw perspectief start soms door het lijden heen...

De centrale boodschap: God spreekt hoop

Jeremia lijkt ons hierop te willen wijzen. Want er is **nog iets bijzonders** aan de hand in de twee meest depressieve en sombere boeken in de bijbel. De boeken Jeremia en Klaagliederen.

Een andere kunstvorm in de oude taal was het idee om dat **wat het meest essentieel is, in het midden** te plaatsen. Omdat de boekrol daar het eerst leesbaar was? Ik weet het niet. Maar in het midden van beide boeken zit iets verscholen: **God die troostvolle woorden spreekt**. Die in het midden van de ellende wil zeggen: ik blijf trouw aan mijn liefde voor jou: je ziet het misschien nog niet. Je lijden lijkt eindeloos op te gaan in een wereld vol ellende, maar ik ben er middenin.

En dat is wat ik je vandaag wil meegeven. Midden in het lijden wil God iets hoopvols zeggen. We zien dit bijvoorbeeld in het midden van Jeremia's **klaagliederen**: ineens een hoopvolle passage waarvan we deze twee teksten het beste kennen uit het lied: Groot is uw trouw:

De HEER bewijst zijn liefde: wij zijn nog in leven! Zijn ontferming kent geen einde.

Elke morgen schenkt Hij nieuwe weldaden. – Veelvuldig blijkt uw trouw!

Klaagliederen 3:22-23

En we zien het in het midden van het bijbelboek **Jeremia** bijvoorbeeld deze tekst:

Mijn plan met jullie staat vast – spreekt de HEER: Ik heb jullie geluk voor ogen, niet jullie ongeluk; Ik zal je een hoopvolle toekomst geven.

Jeremia 29:11

De eerste 24 hoofdstukken van het boek is het één en al ellende en onheil. Een verhaal van hoe God recht gaat doen als reactie op het onrecht waar zijn eigen mensen verantwoordelijk voor zijn. **Er is bijna niet door te komen... maar dan toch: uiteindelijk wint Gods trouw altijd.** Dat zit in zijn naam verborgen (Ex. 34:6-7). Dat is de kern van Jeremia 29:11 en van mijn boodschap vandaag.

En even verderop in de middelste hoofdstukken lezen we dit:

Op die dag, in die tijd, zal Ik aan Davids stam een rechtmatige telg laten ontspruiten, die recht en gerechtigheid in het land zal handhaven. ¹⁶Dan wordt Juda verlost en de inwoners van Jeruzalem zullen veilig wonen. En de naam van de stad zal zijn “De HEER is onze gerechtigheid”.

Jer. 33: 15-16

Dit is ook Jeremia's **doorkijkje naar Jezus**. Net zoals trouwens Jeremia ook profeteert over **Pinksteren**. Maar hier wordt de Messias aangekondigd. In een mooie beeldspraak. **Letterlijk staat hier: er ontkiemt een kiem.** Er bloeit iets op uit de aarde als Gods liefde het oordeel overwint.

Uit de ellende bloeit hoop

Dit is het beeld van lijden dat Jeremia ons meegeeft:

- Ons leven is als een zaadje. Als deze pinda. Er zit de potentie in van nieuw leven. Van een plantje en nieuwe pinda's.
- Maar soms lijkt ons leven bedolven onder de zwaarte van de aarde. En dan is het pikkedonker. Er lijkt niets in beweging te komen. Het lijden lijkt waardeloos.
- Maar dezelfde aarde blijkt voeding voor de pinda om uit te komen. Uit de pinda ontkiemt een plant en de basis is gelegd voor vermenigvuldiging.
- Wat dramatisch leek, blijkt een bron van zegen te zijn. Er is een nieuw begin mogelijk.

In het midden van ons lijden spreekt God. Er zit iets van een nieuw begin, een nieuw perspectief in ons lijden. Dat is het mysterie van

geloven. Dat je God misschien nog wel dichterbij ervaart als het moeilijk gaat, omdat Hij dan met zijn stille stem troostvol spreekt.

Zou het daarom zijn dat we juist vanuit de vervolgde kerk zoveel verhalen horen dat zij engelen ontmoeten, dromen en visioenen krijgen en bovennatuurlijke kracht? Zou ons lijden bedoeld zijn om ons dichterbij God te brengen, en ook om ons te helpen anderen dichterbij Hem te brengen.

Ik doe niets af aan de zwaarte van het lijden. Ik heb er zelfs soms letterlijk buikpijn van als ik weer hoor van de gebrokenheid. Wat mensen elkaar aandoen of wat ons overkomt. **Het patroon dat ik in de bijbel zie is dat God een bijzondere plek in zijn hart lijkt te hebben voor mensen die lijden. Voor zijn kerk die lijdt.**

De psalm dichter zegt het heel mooi:

Zij die in tranen zaaien, zullen oogsten met gejuich. Wie in tranen op weg gaat, dragend de buidel met zaad, zal thuiskomen met gejuich, dragend de volle schoven.

Psalm 126: 5-6

En dat God de lijdende mens zelfs gebruikt om anderen weer op te bouwen, zoals Paulus het omschrijft:

Geprezen zij de God en Vader van onze Heer Jezus Christus, de Vader die zich over ons ontfermt, de God die ons altijd troost en ons in al onze ellende moed geeft, zodat wij door de troost die wijzelf van God ontvangen, anderen in al hun ellende moed kunnen geven.

2 Kor. 1: 3-4

Hoop betekent niet dat volgend jaar een jaar vol voorspoed en rijkdom wordt. **Hoop betekent dat je in het lijden iets ziet ontkiemen.** Dat als jouw leven bedolven lijkt onder de aarde van pijn en lijden je weet dat God er middenin altijd woorden van troost wil spreken. En dat jouw lijden en Gods verhaal daar doorheen met jou anderen dichterbij Hem mag brengen.

Onze respons

We lijden allemaal. We zitten er middenin. Grote en kleine uitdagingen. En ik geloof dat God troostvolle woorden voor ons allemaal wil spreken. De afgelopen weken heb ik aan onze jongeren van **Roots en ons Ministry team** gevraagd om te bidden welke woorden God tot ons zou willen

spreken. Een heel aantal ervan hebben we op kaartjes gezet. Die kaartjes liggen hiervoor.

Als jij verlangt naar troostvolle woorden van God, dan mag je tijdens de komende twee liederen naar voren komen en zo'n kaartje pakken. Er is **niets magisch** aan maar ik geloof wel dat Gods Geest het zo kan leiden dat jij net die tekst krijgt die mogelijk voor jouw leven net even zo'n ontkiemend zaadje van hoop kan zijn.

En natuurlijk kun je daarna ook doorlopen naar **Ministry**, als je nog meer woorden van hoop wil ontvangen in jouw duisternis.

Het eerste lied is een heel bijzonder lied. Het is helemaal nieuw. Het is nog niet eerder gespeeld. Het heet: Een nieuw begin...

Toen ik een tijdje geleden zat na te denken over deze preek liep ik in ons huis langs de slaapkamer van Mattias die zat te werken aan een nieuw liedje dat hij met wat vrienden waarmee hij in een bandje speelt had geschreven. Ik wilde het luisteren en normaal gesproken roep ik dan dingen die hij volgens mij kan verbeteren. Nu niet. Ik was sprakeloos. Over de toewijding die klonk in het lied. Ik denk dat Jeremia er trots op was geweest.

Het is Jeremia's oproep. Ongeacht waar je vandaan komt, hoe groot je ellende ook is: God staat erboven. Keer je naar hem toe. Begin desnoods opnieuw.

Het is een lied over de zoektocht van deze jongeren naar leven naar Gods wil, wat ook de uitdaging is die op hen afkomt.

Ze plaatsen – wat een wijsheid – hun eigen struggles in het grote plaatje van een wereld die leeft in zonde. Van God weg.

Ik sluit me aan bij de oproep vanmorgen die uit dit lied klinkt: richt je in de pijn nog meer op Jezus. Maak een nieuw begin met Hem aan het eind van dit jaar.

Ik eindig vaak een preek met gebed. **Maar dit keer is dit lied ons gebed.** We gaan ernaar luisteren. Laat dit gebed tot je hart spreken. En als je er behoefte aan hebt, laat God tot je spreken door bemoedigende woorden vooraan op te komen halen via de middenpaden, en loop dan buitenom weer terug als het druk wordt.

Ik wens je Gods troostvolle woorden midden in je lijden en een nieuw begin met Hem.

Amen.